

מדוע הצטווה נח לבנות תיבה ולא ניצל בנס

בתחילת פרשתנו, קוראים לנו על ציווי הקב"ה לנח: "עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר" (ו, יד). נשאלת השאלה, מדוע הורה הקב"ה לנח לבנות תיבה, ולא עשה לו נס שבאמצעותו היה מציל אותו ואת משפחתו?

התיבה כגורם מעורר לתיקון המעשים

לדברי חז"ל התיבה נבנתה כדי לעורר את כל בני דורו של נח לתקן את מעשיהם השליליים ולשוב בתשובה, כפי שאומרים במדרש תנחומא (פרשה ה): "אמר רב הונא בשם רבי יוסי: מאה ועשרים שנה היה מתרה הקב"ה בדור המבול, שמא יעשו תשובה. כיון שלא עשו תשובה, אמר לו: 'עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר'. עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים. והיו אומרים לו: ארזים אלו למה? אמר להן: הקב"ה מבקש להביא מבול לעולם, ואמר לי לעשות תיבה, כדי שאמלט בה אני וביתי. והיו משחקין ממנו ומלעיגין בדבריו. והיה משקה אותן ארזים והן גדליו. והיו אומרים לו: מה אתה עושה? ומשיב להן כענין הזה, והיו מלעיגין עליו. לסוף ימים קצצן והיה מנסרן, והיו אומרים לו: מה אתה עושה? ואומר להן כך, והיה מתרה בהן. כיון שלא עשו תשובה, מיד הביא עליהן מבול, שנאמר: 'וַיִּמַח אֶת כָּל הַקָּיִוִּם'".

רבו הדעות בקרב המפרשים, הסוברות שמטרת בניית התיבה לא היתה נח ודורו, אלא מסיבות אחרות. רבינו בחיי כתב שהקב"ה עושה ניסים רבים, כסיוע לעם ישראל בניצחון במלחמות, ובכל נס "שותלי" חלק מה"טבע", שלא יראה נס גמור. בניית התיבה היתה חלק מה"טבע", כדי למעט בנס ההצלה שעשה הקב"ה לנח ולבניו.

והוסיף המלבי"ם, שבאמצעות התיבה ביקש הקב"ה להעביר מסרים לעולם שיהיה לאחר המבול, ולצורך כך נקט בפסוק זה בכמה פרטים חשובים: עֲצֵי גֹפֶר – בעולם החדש שיקום לאחר המבול יתמעט כח העפר והחומר ולעומתה תגבר הרוחניות יותר, כשם שעצי גופר קלים יותר מהמים. קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה – אנשי דור המבול יפוצו למדינות שונות, באופן שלא ניתן יהיה ללמוד מדרכיהן של המשפחות והמדינות המקולקלות, כפי שניתן היה לעשות טרם המבול, כשחיו כקהילה אחת. וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ – נח הצטוו לצפות את התיבה בשכבה, מעין כיסוי שיאטום אותה מפני השפעה חיצונית, לבל תושפע מפני המנהגים השליליים של אנשי דור המבול. מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר – רמז להשגחה של הקב"ה, שישגיח על נח וזרעו שלא יושפעו מהמעשים השליליים של אנשי דור המבול.

בניית התיבה היתה רק עבור נח

יש הסוברים שהוראת הקב"ה לבנות תיבה היתה רק לטובת נח, ולא עבור בעלי החיים. כך כתב האלשיך, שהקב"ה שם את נח בתיבה למשך תקופה ארוכה לכפרת עוונות, משום שהוצרך "לימרק" שם, כנגד משפט הרשעים בגיהנם שנמשך שנים עשר חודש. באופן דומה ביאר רבי יהונתן אייבשיץ, שנח היה אמור

למחות בבני דורו על חטאיהם, אולם לא עשה כן ולא מיחה בהם, והיה בכך פגם. ציווי הקב"ה לבנות תיבה היה מעין תיקון פגם זה, כדי שיראו אותו בונה תיבה, וישאלו אותו לפשר בנייתה. ומשישיב להם על המבול שעתיד לבוא על העולם, יקחו את הדברים לליבם וישובו מדרכם הרעה.

התיבה כגורם להתקרבות להקב"ה

רבי זלמן סורוצקין מבאר בביאורו 'אזנים לתורה' שטורח בניית התיבה לא היה לשוא, נח ובעלי החיים ישבו במשך שנים עשר חודש ב"מאסר" של הקב"ה, בתיבה ששטה במים ללא סוף, לא היה נמל שניתן לעגון בו, כל העולם היה מוצף במים. ה"כליאה" הייחודית, בהשפעת הסכנה ששררה מחוץ לתיבה, הביאה אותם להתקרב להקב"ה ולשוב בתשובה שלימה. הקב"ה ציווה את נח לבנות תיבה כדי שיוכל לעשות חסד עם בעלי החיים, ובאמצעות מעשיו הטובים להתקרב יותר להקב"ה.

ובאופן דומה כתב רבי משה פיינשטיין, שמצד ההצלה יש להקב"ה דרכים רבות להציל את בני האדם, אולם ציווה את נח לבנות תיבה כדי לזכות אותו שיקיים את ציווי הקב"ה, ותהיה לו מצוה נוספת.

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, רב המכר 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.

לתגובות – office@shaalti.co.il

לקריאת והורדת גליון תורתך שאלתי לפרשת נח

בקישור <https://shaalti.co.il/?p=10839>

לרעיונות יפים על פרשת נח, שיסייעו להעשיר את שולחן השבת,

ניתן להיכנס לאתר תורתך שאלתי בקישור

<https://did.li/iPlIw>

לקבלת כלים לגיבוש משפחתי ולהעשרת שולחן שבת, בוואטסאפ בכל מוצא"ש, בקישור

<https://chat.whatsapp.com/FzKpbv5NCvK5aIFO9qJSBn>

ניתן לקבל את המאמרים במייל, לאחר שליחת המילים 'שבת חלום', למייל office@shaalti.co.il

לצפיה בסרטונים וקטעים מתוך ההרצאה 'שבת חלום', בקישור <https://youtu.be/jgaZizoeMJ0>